

ОХРИДСКИ ФАНТОМ

Прешавши границу ми нисмо, заправо, знали на какво смо место дошли. Знали смо само да су ту линију уцртали неки људи побадајући кочиће којекуде и развлачећи конце међу њима, да обележе овде и тамо, наше и ваше и слично. Све се чинило посве уобичајено, никаквих назнака да смо на фантомском тлу, у земљи утвара, није било; да ћемо, без знања и пристанка, бити инфилтрирани, као неми посматрачи, у раздорни перфидни плес неуморних сила дана и ноћи. Но, било како било, порив за октривањем код људи разлеже се у дим измаглице тек у контаку са неистраженим – чином спознаје, највише. Несвесно се препуштајући пиру усковитланих, а истодобно пригушених, фантомских завера били смо насмејани и помало као блажени, тако опаљени лажним летњим сунцем, скочањени знојем пропутованих километара.

Прво његово намигивање, шеретски скривено у прећутности, осетили смо у суноврату дана распршеног по умаласаној облаској води. Све је у чаршији, сви говораше нама туристима, као да је кривња наша што такво једно опште место, пре самог путовања, нисмо пронашли. Све је у чаршији. Ту је већ почео да кези труле зубе ширећи задах устајаласти, вишевековне слабо или лоше сварене хране. Некако, као некакав шапат доносио је ветар крај воде, шапат *йреварени сѿе*, а све у циљу увлачења двоје младих под своје скуте страха и немира.

На повратку *кући* чврстог стиска знојавих шака јасно смо му видели сенке, јасно су обриси по зидовима или испод уличних светиљки прерастали у безличну свеприступност, обзнани се дух ноћи. Тада се суочавамо са чињеницом да он делује једино у мраку, јер мрак је његов идеалан простор, јер се не види јасно, крије се под стрехама, назире по полураспалим кокошињицима где, одавно, ништа пернато не дише, слива нам се са сеном стопа, уткива се у звук пешачења; ту је, за окуком, у исушеној пиљевини, уз прастаре дрвене ограде; шета се преко грмља шуштећи до касно у ноћ; скаче пред офуцане мачке луталице – тера их у бег; слива се низ чађаве димљаке; плаши децу испране одеће два броја

веће, па им излеће испод прљавог поточића и шутира им крпењачу док деца, навикла, трчкарају дезоријентисано – њему у хладни загрљај; лепи се за полуснене зенице мештана; вришти им кроз уши речи на два језика, псује им мртве мајке, завађа их, гади једне другима, куди корене порекло и слично; руши излизане крстове, јаше минарете као да су бедивије за расплод, пљује по сред шестокраке звезде као да ју је четворогодишња ћерка неког, прекоморског, досељеника на песку штапом исцртала; не поштује никога и ништа; цвокоће по семафорима ширећи само црвено светло – сви нека стану и нека стоје тако док год траје ноћ; плаче из зумбула, мирис се његов трује липовим цветом, па пузи по бетону, по кречу, по поотпадалом малтеру старинских земуница, по неузораним пољима, по брдима; таласа из воде, преврће и буши барке риболоваца и путника, плаши ситну рибу; распевава се до зоре на тамбурама, на усним хармоникама, на радију што крчи, на телевизијским екранима од много инча из далеких земаља, распевава се, дабоме, и кроз мрљава слова дневне штампе на свим језицима, чак и у књигама пева о ножевима бакљама вешалима; он лаже, али тако искусно, као да га је сам ђаво школовао, лаже ове да су они њима, вазда, били пре других криви, лаже чије месо горе смрди кад трули у незнаним горским јамама, лаж му расте као брци код варошког пекара, као имамов нећак са севера, лаж му цвета као дрвеће исклијало из чаршијских плочника, излизаних годинама у лагаријама; видесмо га како силује све одреда – како им се увуче кроз гузицу и како, пентрајући им се уз пршљенове, пљуцка своје семе које се, потом, лепи те растапа кичмену мождину као да је саће изумрлих пчела – па им диктира разне црте и резе са неким, њему само, очитим смислом, па се најстаријој часној сестри попне у мозак и ту се раскисељава док јој крв не поплави тако јако да њено плаво буде другачије плаво него њеној комшиници, досељеници из неког, сасвим другачијег, века; затим урла на искидане рибарске мреже, на распуштене заставе ових и оних боја и дезена, на поплашене девојчице и дечаке, на збуњене жене и мушкарце, на издане старице и старце, на ове и на оне, једнако; па извади један прут и млати их, све, по табанима док им кожа не испуца – да се закуну, да слажу, да преваре, да пребију убију закољу, да украду, да се диве туђој муци, да немају посла ни са ким и ни са чим ко се њиховим не зове, да не воле да не клањају не моле, не служе никоме до њему; па им се о језике посече и танким млазовима крви црта и бира њихове речи; прља им снове, прља им савести и свести, прља им прошлост као да није довољно упрљана, онда узме и испрља им прагове својим изметом размазујући га по плафонима, по столовима где ови

обедују, по купаоницама, по писмима из иностранства, по оловкама, по колевкама, по аутомобилима, по надама, по флашама млека и ракије, по зубима њиховим, по јастуцима и чаршавима, по поносу праисконском, по свему што има смисла у страдањима тих људи та им приказа упрља, загади, уништи тако да они, будући се, ширећи ноздрве своје, све мисле знају ко су и шта су и шта им и како ваља чинити кад на ноге стану.

А кад побеснели улични пси почну пену пљувати кроз зубе, кад голубице напусте гнезда своја у лову на црве лешинаре, кад свештеник навуче устајалу ризу и крене звонику, кад она три преживела петла промоле своје гуше, кад смрежурана старица крене у башчу краставце да пребира, кад локални поштар зајаше свој бицикл, кад хоџа притисне поцепано гумено дугме и пошаље звук у небеса, кад мајка извуче отеклу дојку и дадне је одојчету, кад задригли наркоман завуче у последњу неокрњену жилу, кад се ситни срески чиновник, при бријању, посече, кад думбари побенаве, кад сеоски тракториста прикачи берач на трактор, кад апотекарров љубавник навуче своју згужвану белу кошуљу што базди на лоше вино и изјури на врата, кад два старца у кафани из седамдесетих распореде шаховске фигуре, кад рабин пољуби древну књигу у чело за почетак новог дана, кад са језера крену звери да балаве тада ова обмана ноћи скида свој огртач и у прах се преметне. Загрли брата свог, близанца, од исте мајке, свих зала, рођеног, и каже му *моја ја смена ѿшова*, тад на улице, из подрума, још нерасањен и бесан на све, излази други фантом – фантом дана.

Тај нам беше лакше долијао – познасмо га чим смо праг прекорачили; кад се обелодани ето њега на сваком ћошку, вреба лаје и зачикава људе и њихове исколачене умове. Као и његов брат, он господари злом и муком народном, али он је господин – у сакоу и кравати скројеним за њега само; и ципеле има лаковане од устрељеног алигатора из тропских вода, носи своју кожну ташну и из ње вади хартије неке где су команде за њега, копитама оног рогатог створа, исписане. Изјутра он, најпре, седне у локал код једног гастербајтера, ували се у фотељу запали томпус, па се његовој изоперисаној кћери додворава, пипка је испод стола и ласка јој срчући хладни нес, баш као што и она срче, па се прошета прекопута и завири иза завеса, па мази по проћелавој седој глави избеглицу, удовицу неког убогог побуњеника који погибе на пресеку векова, умиљатим гласом фрфља о бољим данима и њиховој, неминовној, појави, док сиротица мумла оченаш с оних својих седам зуба све зурећи, утучено, у амбисе хладњака. Као и сваки градски господин оде, потом, на пијацу па се ценка са препланулим сељацима, куди им кромпир, краде од њих,

завађа их око трулог свињског меса, лаже их како је видео веће јабукe за мање денара, ту три тезге поред, разгаљује мачке да једу рибу, од прекључе, пецарошима, запиша им се на муку па чупне некоико лимуна из плетене корпе, и стрпа их у своју црну ташну. Кад се тога засити узме један маљ и трчи по вароши обијајући прозоре, кршећи црепове, подбијајући зидове, ломи стакла са породичних слика или икона и грохотом се смеје, хоће да пукне колико му је смешна слика тог распадања које се дешава и не престаје, ни на један дан у години насушној. Да се расхлади, пошто се најео украдених диња, баклава и сира, зарони дубоко под воду те, својим маљем, дрмуса чамце рибарима, прска слатком водом по прсима посетилаца, па им додацује погрдне речи да им буде жао што су долазили, ломи ноге дечацима што гњууре шарено камење, дави ове што се уче пливати и плаши пегаве бабе у једноделним купаћим костимима које је старачки дом довео ту, по цени од четири пензије. Украшава се, навуче по седам прстенова на своје фантомске утојене прсте, што златних што од сребра, пребаци ланце од бисера, иде чаршијом узима бројанице, цепа шанирану одећу, кида разгледнице, певуши молитве моћним боговима у које не верује, лаје на пролазнике, рже на раднике, цичи на оне што пеку ћевапе, стење на шалтерске раднице у банкама, баљезга којештарије заљубљеним младићима и девојкама, грокће као прасе на шизофреничаре, наздравља са пијанцима једанаести пут, а ни подне није, баца фалсификоване новчанице на клошаре, звижди дамама испод шешира широких обода – у сукње им се увлачи, стиска им месо доле, цеди неки немир па их остави, унезверене, да троше очи по чаршијским златарама, ресторанима и посластичарницама и куну мужа, државу, бога, народ, кога год што немају што има он. Затим, све играјући се математичара добротвора, отчи до банке, седне за рачунар, шљапне секретарицу по задњици иштући кафу, те удара у оне типке и блене у екран док му очи не побеле – скаче са рачуна на рачун, укршта девизе са наркотицима, прекраја рачуне са плаћених на неплаћене, гомила издатак за струју пет година уназад; дигне слушалицу позове инспекцију, полицију, каже хоћи да му дете није његово, старици са брда јави да јој се унуче утопило, прода тракторе и комбајне будзашто странцима, пошаље дописе где не треба слаже измуља унакази доведе до просјачког штапа; устане, поправи кравату намигне секретарици и оде да руча. Руча код сиротиње јер каже с њима му слађе падне јело. Узме стави жуту кацигу, запосли богаље, унајми бубуљичаве дечакe млечних бркова, купи бродоломце, епилептичаре, нејач, и пошаље их на кулук – да зидају куле и градове, виле и базене, гараже и троспрат-

нице угледнијим људима, од јутра до сутра, до крви зноја сунчанице глади немоћи па их, с осмехом, слаже како чека уплату од газде, да се стрпе, да не буду алави, стиће им на руке, догодине сигурно. Па превари хармоникаша изломи му дирке да не може ни да проси; избуши гуме на зарђалим колима трудници што живи у забитима неким; завади два брата чији је мобилни телефон бољи; отпусти касирку са седморо деце јер је тражила боловање; иштутира и полупа ограду и врата на апарт-манима једног скоројевића; оптужи комшију да је овом другом метар баште прекопао; поквари шпорете свима у улици и нестане им светла. Оде на вечерњу службу украде свима ципеле, упадне покшкраба све иконе, свима украде црне капице са штрика и побаца у језеро. Кад се још издивља по вароши почне зевајући ширити сифилис, туморе, длаке људима почну опадати, изломе се ишијасима и реумама, вирусе закаче, разболи се народ начисто, а лека нема. Кад и последњу хартију из своје ташне згужва и баца на улицу крене брату фантомском предати смену па се завуче у подрум, обично вински, па пије док у несевест не падне, таман док се не смркне.

Пребегосмо преко оних кочева и контролних пунктова, пасоша, печата, цариника, аутопутева, њива и река и стигавши у престоницу, у отаџбину, згледасмо се у чуду и страху – види утваре што и овде, једнако, коло воде, завађају, пустоше, наносе бол и ругобу животу људи.